

**შპს „საგურამო ენერჯის“
4.4 მგვტ სიმძლავრის საგურამო ჰესის მშენებლობისა
და ექსპლუატაციის პროექტის პირობების შეცვლის
სკრინინგის განცხადება**

ზოგადი ინფორმაცია

შპს „საგურამო ენერჯის“ „4.4 მგვტ სიმძლავრის საგურამო ჰესის მშენებლობისა და ექსპლუატაციის“ პროექტის 2015 წლის 18 სექტემბრის N58 ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნის საფუძველზე, საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის 2020 წლის 27 აგვისტოს N2-768 ბრძანებით გაცემულია გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილება.

საგურამოს მცირე ჰესი ფუნქციონირებს ბოდორნა-თბილისის ზღვის სადერივაციო სისტემიდან (წყალმდენიდან) აღებული წყლის გამოყენებით. ჰესის ფუნქციონირებისათვის საჭირო წყლის მიწოდება ხდება შპს „ჯორჯიან უოთერ ენდ ფაუერის“ მიერ, ბოდორნა-თბილისის ზღვის სადერივაციო სისტემიდან, რაზედაც მხარეებს შორის გაფორმებულია შესაბამისი ხელშეკრულება.

შპს „საგურამო ენერჯის“ „4.4 მგვტ სიმძლავრის საგურამო ჰესის მშენებლობისა და ექსპლუატაციის“ პროექტზე, 2015 წელს მომზადებული გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიშის თანახმად, საგურამო ჰესის დადგმული სიმძლავრე შეადგენს 4.4 მგვტ, ხოლო ელექტროენერჯიის საშუალო წლიური გამომუშავება - 36,43 მლნ. კვტ/სთ და საპროექტო ჰესის ნაგებობების შემადგენლობაში გათვალისწინებული იყო:

- ღია გამანაწილებელი მოწყობილობა-ქვესადგურის მოწყობა;
- ჰესის შენობის მოწყობა არსებული სატუმბი სადგურის შენობაში, რომელშიც განთავსდება ჰიდროტურბინა და ავტომატური მართვის სისტემა;
- ერთი, რადიალურ-ღერძული, ფრენსისის, 4.2 მგვტ სიმძლავრის, ტურბინის მონტაჟი;
- ელექტროსისტემაში ჩართვა 35 კვ „წილკანი -1“ ელექტროგადამცემ ხაზზე მიერთებით, რომელიც ჰესის შენობიდან 30 მ-ის დაცილებით მდებარეობს. ამ მიზნით დაგეგმილია ჰესის შენობის მიმდებარედ ღია გამანაწილებელი მოწყობილობის 6,3/35 კვ აშენება.

გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიშის მომზადების შემდეგ, კომპანიის მიერ მოხდა საგურამო ჰესის პროექტის ტექნიკური სპეციფიკაციის დაზუსტება, კერძოდ:

- პროექტის მიხედვით გათვალისწინებული ჰესის შენობის მოწყობა არ განხორციელებულა არსებულ სატუმბ სადგურის შენობაში. არსებულ სატუმბ სადგურს ჩაუტარდა დემონტაჟი და მოეწყო ჰესის ახალი შენობა;
- სახიფათო ნარჩენების დროებითი დასაწყობებისთვის, ჰესის შენობის გვერდით, მოეწყო მსუბუქი ქონსტრუქციის საწყობი;
- მილსადენის საერთო სიგრძე, ნაცვლად 1191 მ-სა შეადგინა 1300 მ, სიმაღლეთა სხვაობა ნაცვლად 117 მ-ისა შეადგენს 113 მ;

- ნაცვლად ერთი რადიალურ-ღერძული, ფრენსისის ტიპის 4.2 მვტ სიმძლავრის ტურბინისა, ჰესის შენობაში დამონტაჟდა ორი ერთეული რადიალურ-ღერძული ფრენსისის სახეობის ტურბინა, საერთო სიმძლავრით 4,4 მგვტ;
- ღია გამანაწილებელი მოწყობილობა/ქვესადგური არ არის მოწყობილი და ელექტროსისტემაში ჩართვა ხდება პირდაპირი მიერთების გზით. ჰესი ელექტროსისტემაში ჩაერთო 110/6 კვ ქვესადგურის „საგურამო-110“ მეშვეობით, რომელიც ჰესის შენობიდან 800 მ-ის დაცილებით მდებარეობს. ხოლო, ჰესის დახურული გამანაწილებელი მოწყობილობის ქვესადგურთან დაკავშირება მოხდა 6 კვ-იანი კაბელით;
- გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიშში განხილული, უქმი წყალსაგდებისთვის ნაცვლად 145 მ სიგრძის, 1,0 და 0,6 მ დიამეტრის მილისა, იყენებს 240 მ სიგრძის, 1200 მმ დიამეტრის მილს და ტურბინის ნამუშევარი წყლის არინებისთვის, ნაცვლად 116 მ სიგრძის, 1420 მმ დიამეტრის და 16 მმ სისქის კედლების მქონე მილსადენისა, იყენებს ორი 240 მ სიგრძის, თითოეული 1400 მმ დიამეტრის მქონე მილსადენს.

ამასთან, ჰესის შენობის მიმდებარედ, კომპანიის საკუთრებაში არსებულ ტერიტორიაზე, 2021 წელს იგეგმება ჰესის მუშა-მოსამსახურეების დასვენებისა და კვების ადგილის მოწყობა. კომპანია ასევე გეგმავს გაითვალისწინოს ბიუჯეტში შესაბამისი ხარჯი, ავტომატურ სისტემაზე წყალმიმღების მისაერთებლად, რითაც უზრუნველყოფილი იქნება ფარების დისტანციური ჩაკეტვა/გახსნა.

გასათვალისწინებელია, ის გარემოება, რომ მუშა-მოსამსახურეების დასვენებისა და კვების ადგილის მოსაწყობად გათვალისწინებულია, მზა სენდვიჩ-პანელებიანი, მეტალო-პლასტმასის კონსტრუქციის მონტაჟი, რომელიც უშუალოდ ჰესის შენობას მიედგმევა და აღნიშნული სივრცის მოწყობა არ გამოიწვევს გარემოზე მავნე ზემოქმედებას. გარემოზე უარყოფით ზემოქმედებას ასევე არ მოხდენს წყალმიმღების ფარებზე დისტანციური ჩაკეტვა/გახსნის მექანიზმის მოწყობის სამუშაო.

სიტუაციური რუკა N1. 2015 წლის პროექტი და პროექტში შეტანილი ცვლილებები

სამშენებლო ეტაპზე პროექტში განხორციელებული ცვლილებების ანალიზი

საგულისხმოა, რომ საგურამო ჰესის საპროექტო ტერიტორიაზე, სატუმბი სადგური დაპროექტდა და აშენდა 1993 წელს, შესაბამისად, გზშ-ის ანგარიშში, არსებული კომუნიკაციების შესახებ ინფორმაცია წარმოდგენილია 1993 წლის საპროექტო დოკუმენტაციის მონაცემებზე დაყრდნობით, რომლის მიხედვით, სატუმბი სადგურისთვის წყლის მიწოდება გათვალისწინებული იყო ბოდორნათბილისის ზღვის სადერივაციო არხიდან 1191 მ საერთო სიგრძის წნევიანი მილსადენით და წყლის აწევა მოხდებოდა 117 მ-ის სიმაღლეზე (გვ. 12 და გვ. 15). გარდა ამისა, ამავე პროექტის მიხედვით, სატუმბ სადგურში წყლის მისაწოდებლად განთავსდა ორი 145 მ სიგრძის მილი (გვ. 15) და ამავე ტერიტორიაზე ასევე იყო განთავსებული 116 მ სიგრძის მილი (გვ. 17). გზშ-ის ანგარიშის მიხედვით, აღნიშნული მილსადენების გამოყენება დაიგეგმა ჰესის მიერ. საკვლევ ტერიტორიაზე, ჰესის განთავსებამდე წარმოდგენილი იყო სატუმბი სადგურის შენობა (იხ. სურათი 1).

სურათი 1. 2015 წლის მდგომარეობით ტერიტორიაზე არსებული შენობა.

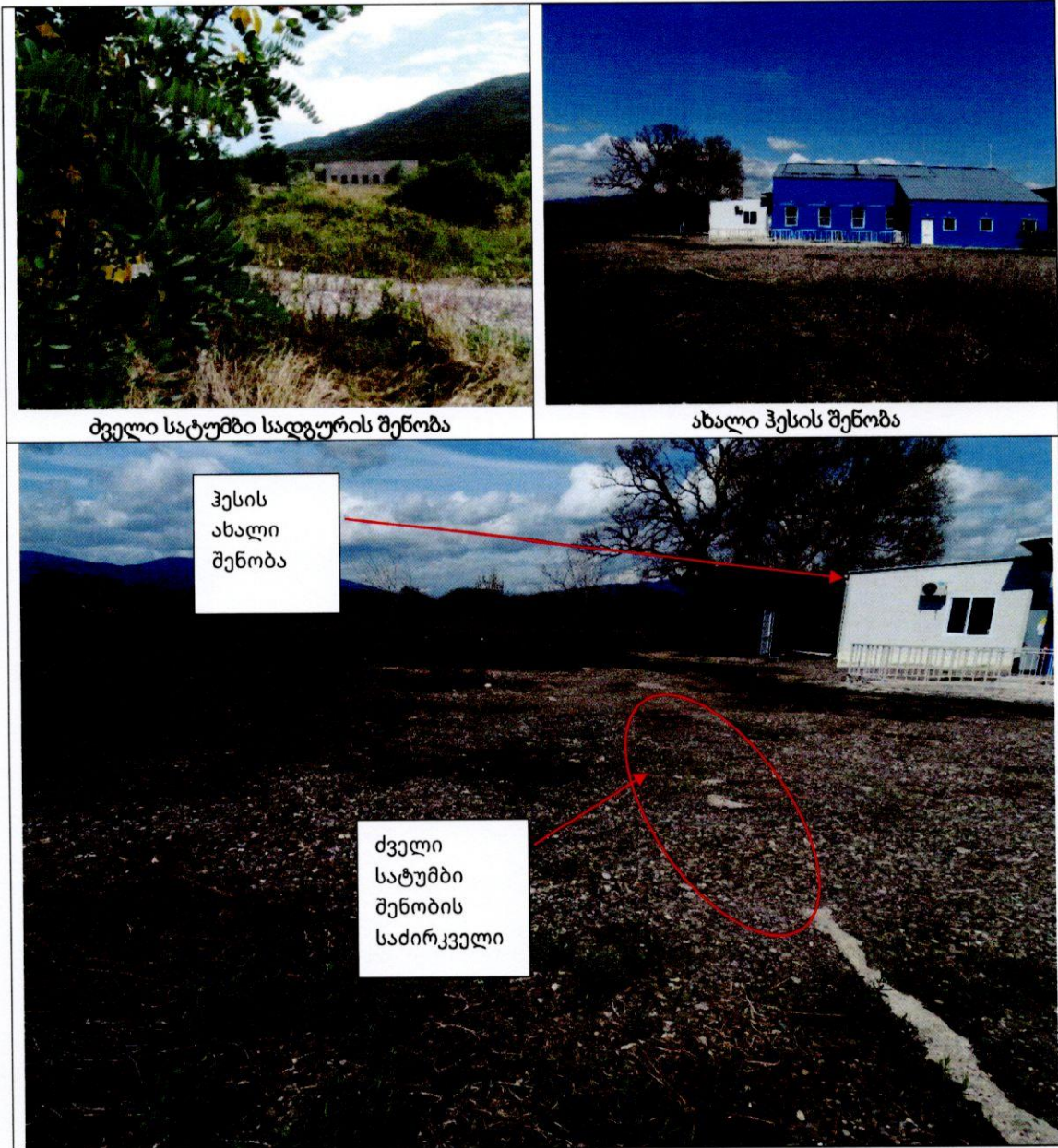

სამინისტროსთან შეთანხმებული გზშ-ის ანგარიში ითვალისწინებდა არსებული სატუმბი სადგურის რეკონსტრუქციას, რაც მოიცავდა: სატუმბი სადგურის დარჩენილი მოწყობილობის დემონტაჟს; ტუმბოების საძირკვლების მოშლას; ჰიდროტურბინის და გენერატორის საძირკვლის მონტაჟს; შენობის გადახურვის და სახურავის შეცვლას; ფანჯრების, კარების და ჭიშკრის გამოცვლას და შიდა მოსაპირკეთებელ სამუშაოებს (გვ. 17). ხოლო აღნიშნული შენობიდან დაახლოებით 5-7 მეტრში, გათვალისწინებული იყო ღია გამანაწილებელი ქვესადგურის მშენებლობა.

ფაქტობრივი მდგომარეობით, ტერიტორიაზე არ არის მოწყობილი პროექტით გათვალისწინებული ქვესადგური და ქვესადგურისთვის განკუთვნილი ტერიტორიის ნაწილზე, რომელიც არსებული სატუმბი სადგურიდან დაშორებული იყო დაახლოებით 5-7 მ-ით, მსუბუქი კონსტრუქციის გამოყენებით (ე. წ. სენდვიჩ პანელები) მოეწყო ჰესის შენობა, რაც შეეხება სატუმბი სადგურის

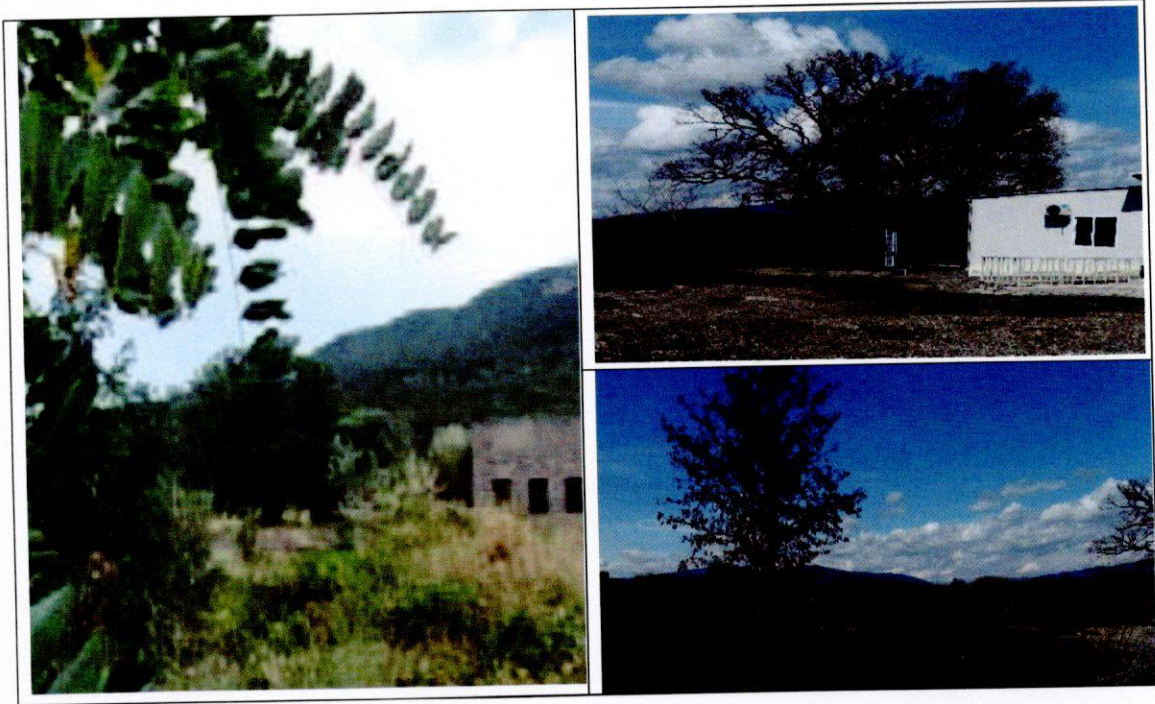
არსებულ შენობას, შენობას ჩაუტარდა დემონტაჟი და ტერიტორია მოშანდაკდა ხრემის ფენით (იხ. სურათი 2).

სურათი 2. ტერიტორიაზე განთავსებული ჰესის შენობა

სამინისტროსთან შეთანხმებული გზშ-ის ანგარიშის მიხედვით, ძველი სატუმბი სადგურის შენობა მდებარეობს რუდერალური მდელის ტიპის ჰაბიტატში. ადგილზე გასვლამ და მიდამოს დათვალიერებამ აჩვენა, რომ რუდერალური მდელის გავრცელების არე დიდია, ამდენად, ჰესის შენობის 5-7 მეტრით გადაწევისას ჰაბიტატი და იქ არსებული მცენარეული საფარი არ შეცვლილა. აღნიშნული ჰაბიტატი მერქნული რესურსით ღარიბია, მიმდებარედ ვხვდებით მხოლოდ ოფის (*Populus nigra*) ერთ და ცრუაკაციას (*Robinia pseudoacacia*) ერთ ინდივიდს, რომელთა გარემოდან ამოღებაც არ მომხდარა (ეს ორი სახეობა იყო ჰესის შენობის აშენებამდეც და არის ახლაც), იხილეთ სურათი 3.

სურათი 3. ტერიტორიაზე არსებული ხე-მცენარეები

ადგილზე არსებული რუდერალური მდელოს ტიპის მცენარეულის შემადგენლობის ნუსხა და შესაბამისი ფოტომასალა იხილეთ ცხრილ N1-ში.

ცხრილი N1.

სახეობის ლათინური დასახელება	სახეობის ქართული დასახელება
<i>Populus nigra</i>	ოფი
<i>Robinia pseudoacacia</i>	ცრუაკაცია
<i>Rosa canina</i>	ასკილი
<i>Rubus hirtus</i>	მაცვალი
<i>Taraxacum officinale</i>	ბაბუნაწვერა
<i>Muscari armeniacum</i>	ყაზახა, მუსკარი
<i>Anchusa arvensis</i>	-
<i>Dipsacus laciniatus</i>	გოქშო
<i>Euphorbia oblogata</i>	რძიანა
<i>Nonea lutea</i>	ნონეა
<i>Eryngium coeruleum</i>	ლურჯი წარი
<i>Astrodaucus orientalis</i>	ღრიანჭველა
<i>Achillea millefolium</i>	ფარსმანდუკი
<i>Cichorium intybus</i>	ვარდკაჭაჭა
<i>Artemisia phyllostachys</i>	ავშანი
ადგილზე წარმოდგენილი ზოგიერთი მცენარის ფოტომასალა	

Taraxacum officinale

Muscari armeniacum

Anchusa arvensis

Rosa canina

Dipsacus fullonum

Rubus hirtus

Euphorbia oblongata

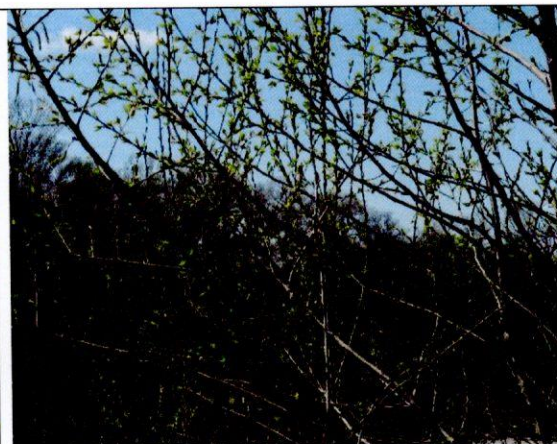
Nonea lutea

რაც შეეხება, გადამღვრელი მილსადენების ტერიტორიას, ის მოქცეულია მდინარისპირა ჭალის ტყის ჰაბიტატში, სადაც დომინირებს ვერხვის (*Populus sp.*) სახეობები. აქ შემოქმედება მცირე მასშტაბისაა, ვინაიდან, გაჭრილია მილების ჩასადები ვიწრო ზოლი, რომელიც 2015 წლის გზშ-ს ანგარიშითაც გათვალისწინებული იყო. მილების ჩადებით გამოწვეული შემოქმედების ფარგლებში გარემოდან ამოღებულია ოფის (*Populus nigra*), ხვალოს (*Populus hybrida*) და ტირიფის (*Salix alba*) საერთო ჯამში 13 ინდივიდი. მათთან ერთად ჩვეულებრივი სურო (*Hedera helx*), მაყვალი (*Rubus hirtus*), წყლის მანანა (*Glyceria maxima*), ქუთქუთა (*Thlaspi arvense*) და სავარცხელა (*Erodium cicuratum*). ამ მცენარეულობის ამსახველი ფოტომასალა, რომელიც წარმოდგენილია მილების მიმდებარედ, იხილეთ სურათი 4-ში.

სურათი 4

Hedera helix

Salix alba

Populus hybrida

Populus nigra

Glyceria maxima

Thlaspi arvense

იმის გათვალისწინებით, რომ ჰესის შენობა განთავსდა ქვესადგურისთვის განკუთვნილი ტერიტორიის ნაწილზე, რომლის ფართობი შეადგენს დაახლოებით 400 მ², ხოლო გზშ-ის ანგარიშში ზემოქმედებას დაქვემდებარებული ტერიტორიის ფართობი შეფასებული იყო 950 მ²-ისთვის, პროექტში შეტანილი ცვლილება, ტერიტორიაზე არსებულ ნიადაგზე, გრუნტზე და მცენარეულ საფარზე იმაზე მეტ ზემოქმედებას ვერ მოახდენდა, რაც შეფასებული იყო სამინისტროსთან შეთანხმებულ გზშ-ის ანგარიშში, აქვე გასათვალისწინებელია, რომ 2015 წლის მდგომარეობით, ქვესადგურის განთავსებისთვის განკუთვნილ ტერიტორიაზე არ იყო წარმოდგენილი ხე-მცენარეები და მხოლოდ სატუმბი სადგურის შენობასთან დაფიქსირდა ერთი ერთეული ხე, რომელიც შენარჩუნებულია და დღესაც ხელუხლებელია, შესაბამისად, ზემოქმედებას დაექვემდებარა მხოლოდ ბალახეული საფარი, რაც, როგორც აღინიშნა, შეფასებულია გზშ-ის ანგარიშში.

საგულისხმოა ის გარემოებაც, რომ ღია გამანაწილებელი ქვესადგურის მშენებლობისა და არსებული სატუმბი სადგურის შენობაში დაგეგმილი სარეკონსტრუქციო სამუშაოების ნაცვლად, შენობის დემონტაჟი და არსებული შენობიდან დაახლოებით 5-7 მ-ის მოშორებით (ქვესადგურისთვის გათვალისწინებულ ტერიტორიაზე) მსუბუქი კონსტრუქციის მონტაჟი,

ატმოსფერულ ჰაერში ვერ გამოიწვევდა იმაზე მეტ ემისიებს, რაც შეფასებული იყო სამინისტროსთან შეთანხმებულ გზშ-ის ანგარიშში (იხ. თავი 6.3.).

ღია გამანაწილებელი ქვესადგურის მშენებლობასთან დაკავშირებით, ხაზგასმით უნდა აღინიშნოს, რომ დაგეგმილი ქვესადგურის განთავსების ნაცვლად, ელექტროსისტემაში პირდაპირი მიერთების გზით ჩართვა, გარემოს დაცვის კუთხით საუკეთესო ტექნიკური გადაწყვეტილებაა და ერთგვარ შემარბილებელ ღონისძიებად განიხილება.

რაც შეეხება, სადაწნეო, უქმი წყალსაგდების და ტურბინების მიერ გამომუშავებული წყლის არინების მილსადენების სიგრძეების და სქემის ცვლილებას, უნდა აღინიშნოს, რომ არსებული სატუმბი სადგურიდან მდ. არაგვის კალაპოტამდე უახლოესი მანძილი შეადგენს დაახლოებით 220 მ-ს, რაც ასევე მოცემულია გზშ-ის ანგარიშში (გვ. 12), შესაბამისად, ჰესიდან წყლის არინება 145 მ და 116 მ სიგრძის მილსადენებით ფიზიკურად შეუძლებელია და ექვგარეშეა, რომ საქმე გვაქვს 1993 წელს დამუშავებულ პროექტში ტექნიკურ ხარვეზთან, რომელიც ასევე ხარვეზით აისახა გზშ-ის ანგარიშში.

აღნიშნულიდან გამომდინარე, არსებული მილსადენების ტრასის სიგრძე რეალურად შეადგენდა დაახლოებით 220 მ-ს და მისი დაგრძელება განხორციელდა 20-30 მ-ით. იქიდან გამომდინარე, რომ მილსადენების სიგრძის ცვლილება განხორციელდა გზშ-ის ანგარიშში შეფასებულ და სამინისტროსთან შეთანხმებულ სამშენებლო მოედნის ფარგლებში, აღნიშნული ცვლილება გარემოზე დამატებით ზემოქმედებას ვერ გამოიწვევდა.

სადაწნეო მილსადენის სიგრძის ცვლილებასთან დაკავშირებით უნდა აღინიშნოს, რომ სამინისტროსთან შეთანხმებულ გზშ-ის ანგარიშში, გათვალისწინებული იყო არსებული სადაწნეო მილსადენის რეკონსტრუქცია და სადაწნეო მილსადენიდან ჰესის ტურბინამდე მილსადენის ძაფის მოწყობა, რაც ბუნებრივია გამოიწვევდა მილსადენის სქემის და სიგრძის ცვლილებას (იხ. გზშ-ის ანგარიში გვ. 11 და გვ. 17) და ამ ნაწილში, შპს „საგურამო ენერჯის“ მიერ პირობების დარღვევას ადგილი არ ჰქონია. აქვე გასათვალისწინებელია, რომ ჰესის კომუნიკაციების არსებულ სატუმბ სადგურში განთავსების შემთხვევაში, არსებული სადაწნეო მილსადენიდან, ჰესის ტურბინამდე საჭირო იქნებოდა დაახლოებით 160 მ სიგრძის მილსადენის ძაფის მოწყობა, ხოლო ჰესის შენობის განთავსების ტერიტორიის ცვლილებამ, აღნიშნული მილის სიგრძე შეამცირა დაახლოებით 135 მ-მდე. აქედან გამომდინარე, მილსადენის ძაფის განთავსება, ბუნებრივია, რომ გარემოზე დამატებით ზემოქმედებას ვერ გამოიწვევდა.

სამინისტროსთან შეთანხმებული გზშ-ის ანგარიშის მიხედვით, ჰესის შენობაში 2015 წ-დან 2019 წ-მდე გათვალისწინებული იყო ერთი ტურბინის მონტაჟი, ხოლო 2019 წლის შემდეგ ტურბინების რაოდენობად განსაზღვრა 2 ერთეული (იხ. გვ. 20, ცხრილი 3.5.2). იმ შემთხვევაში, თუ კომპანია, გზშ-ის ანგარიშის მიხედვით, ჰესის

შენობაში თავდაპირველად განათავსებდა ერთ ერთეულ ტურბინას, რომელსაც 2020 წლისთვის ჩაუტარებდა დემონტაჟს და მის ნაცვლად, გზშ-ის ანგარიშის თანახმად, განათავსებდა ორ ერთეულ ტურბინას, ასევე, ჰესის შენობასთან 2019 წლის შემდეგ მოახდენდა სადაწნეო მილსადენის განშტოებას, ცხადია რომ საჭირო იქნებოდა სარეკონსტრუქციო სამუშაოები და სარეკონსტრუქციო სამუშაოების ეტაპზე ადგილი ექნებოდა გარემოზე გარკვეულ ზემოქმედებას.

ჰესის შენობაში თავიდანვე ორი ტურბინის განთავსება (და არა ისე როგორც განსაზღვრული იყო სამინისტროსთან შეთანხმებულ გზშ-ის ანგარიშში) და ჰესის შენობასთან სადაწნეო მილსადენის ორად გაყოფა (განშტოება), როგორც ეკონომიკური, ისე ეკოლოგიური თვალსაზრისით საუკეთესო გადაწყვეტილება იყო, რითაც, კომპანია თავიდან აიცილა გადაუდებელი სარეკონსტრუქციო სამუშაოები და გარემოზე მოსალოდნელი ზემოქმედება.

რაც შეეხება, ნარჩენების განთავსებას, სახიფათო ნარჩენების დროებითი შენახვის ობიექტს, იგი მოწყობილია, როგორც ჰესის შენობაში, ისე შენობის მიმდებარედ და სრულად შეესაბამება „სახიფათო ნარჩენების შეგროვებისა და დამუშავების სპეციალური მოთხოვნების შესახებ ტექნიკური რეგლამენტის დამტკიცების თაობაზე“ 2016 წლის 29 მარტის N145 საქართველოს მთავრობის დადგენილებას, შესაბამისად, კომპანიაში ნარჩენების მართვა ხორციელდება გარემოსდაცვითი მოთხოვნების გათვალისწინებით.

შეჯამება:

1. ჰესის ტერიტორიაზე ფაქტობრივად ჩატარებული სამშენებლო სამუშაოები განხორციელდა გზშ-ის ანგარიშში შეფასებული ტერიტორიის ფარგლებში, ამასთან, ჩატარებული სამშენებლო სამუშაოების მასშტაბები უფრო მცირეა, ვიდრე ეს შეფასებული იყო გზშ-ის ანგარიშში (იხ. სიტუაციური რუკა N1);
2. სახიფათო ნარჩენების დროებითი შენახვის ობიექტი მოწყობილია, როგორც ჰესის შენობაში, ისე შენობის მიმდებარედ და სრულად შეესაბამება „სახიფათო ნარჩენების შეგროვებისა და დამუშავების სპეციალური მოთხოვნების შესახებ ტექნიკური რეგლამენტის დამტკიცების თაობაზე“ 2016 წლის 29 მარტის N145 საქართველოს მთავრობის დადგენილებას, შესაბამისად, კომპანიაში ნარჩენების მართვა ხორციელდება გარემოსდაცვითი მოთხოვნების გათვალისწინებით;
3. სამინისტროსთან შეთანხმებულ გზშ-ის ანგარიშში, გათვალისწინებული იყო არსებული სადაწნეო მილსადენის რეკონსტრუქცია და სადაწნეო მილსადენიდან ჰესის ტურბინამდე მილსადენის ძაფის მოწყობა, რაც ბუნებრივია გამოიწვევდა მილსადენის სქემის და სიგრძის ცვლილებას (იხ. გზშ-ის ანგარიში გვ. 11 და გვ. 17), გარდა ამისა, გზშ-ის ანგარიშის მიხედვით, 2015 წლიდან 2019 წლამდე ჰესის შენობაში განთავსებული უნდა ყოფილიყო ერთი, ხოლო 2019 წლის შემდეგ ორი ტურბინა (იხ. გზშ-ის ანგარიში ცხრილი 3.5.2.). ჰესის შენობაში, თავიდანვე ორი ტურბინის

განთავსებამ (და არა ისე როგორც განსაზღვრული იყო სამინისტროსთან შეთანხმებულ გზშ-ის ანგარიშში) უზრუნველყო სარეკონსტრუქციო სამუშაოების თავიდან აცილება, რაც გარემოზე ზემოქმედების თვალსაზრისით ერთგვარ შემარბილებელ ღონისძიებად ფასდება;

4. ჰესის ტერიტორიაზე დაგეგმილი ქვესადგურის განთავსების ნაცვლად, ელექტროსისტემაში პირდაპირი მიერთების გზით ჩართვა, გარემოს დაცვის კუთხით საუკეთესო ტექნიკური გადაწყვეტილებაა და გარემოზე ზემოქმედების თვალსაზრისით, ასევე შემარბილებელ ღონისძიებად ფასდება;
5. ჰესის ტერიტორიაზე, სატუმბი სადგური დაპროექტდა და აშენდა 1993 წელს, შესაბამისად, გზშ-ის ანგარიშში, არსებული კომუნიკაციების შესახებ ინფორმაცია წარმოდგენილია 1993 წლის საპროექტო დოკუმენტაციის მონაცემებზე დაყრდნობით. იმის გათვალისწინებით, რომ არსებული სატუმბი სადგურიდან მდ. არაგვის კალაპოტამდე უახლოესი მანძილი შეადგენს დაახლოებით 220 მ-ს, რაც ასევე მოცემულია გზშ-ის ანგარიშში (გვ. 12), ჰესიდან წყლის არინება 145 მ და 116 მ სიგრძის მილსადენებით ფიზიკურად შეუძლებელია და ეჭვგარეშეა, რომ საქმე გვაქვს 1993 წელს დამუშავებულ პროექტში ტექნიკურ ხარვეზთან. აღნიშნულიდან გამომდინარე, არსებული მილსადენების ტრასის სიგრძე რეალურად შეადგენდა დაახლოებით 220 მ-ს და მისი დაგრძელება განხორციელდა 20-30 მ-ით. მილსადენების სიგრძის ცვლილება განხორციელდა გზშ-ის ანგარიშში შეფასებულ და სამინისტროსთან შეთანხმებულ სამშენებლო მოედნის ფარგლებში და აღნიშნული ცვლილება გარემოზე დამატებით ზემოქმედებას ვერ გამოიწვევდა;
6. საგურამო ჰესის წყლით მომარაგება ხორციელდება ბოდორნა-თბილისის ზღვის სადერივაციო არხიდან (რომელიც თბილისის ზღვის წყალმომარაგების ძირითადი წყაროა) და არა მდინარიდან, შესაბამისად, გზშ-ის ანგარიშში ვერ იქნებოდა განხილული/დადგენილი სანიტარული წყლის ხარჯი (ეკოლოგიური ხარჯი) და უნდა ითქვას, რომ სანიტარული წყლის ხარჯის დადგენის საჭიროების საკითხი ტექნიკური უზუსტობაა;
7. ისევე როგორც ძველი სატუმბი სადგურის შენობა, ჰესის ახალი შენობაც მდებარეობს რუდერალური მდელოს ტიპის ჰაბიტატში. ადგილზე გასვლამ და მიდამოს დათვალიერებამ აჩვენა, რომ რუდერალური მდელოს გავრცელების არე დიდია, ამდენად ჰესის შენობის 5-7 მეტრით გადაწვევისას ჰაბიტატი და იქ არსებული მცენარეული საფარი არ შეცვლილა. აღნიშნული ჰაბიტატი მერქნული რესურსით ღარიბია, მიმდებარედ ვხვდებით მხოლოდ ოფის (*Populus nigra*) ერთ და ცრუაკაციას (*Robinia pseudoacacia*) ერთ ინდივიდს, რომელთა გარემოდან ამოღებაც არ მომხდარა;
8. გადამღვრელი მილების განთავსების ტერიტორიაზე გაჭრილია მილების ჩასადები ვიწრო ზოლი, რომელიც შეფასებულია სამინისტროსთან

შეთანხმებულ გზშ-ის ანგარიშში (იხ. გვ. 43). მიღების ჩადებით გამოწვეული ზემოქმედების ფარგლებში გარემოდან ამოღებულია ოფისი (Populus nigra), ხვალოს (Populus hybrida) და ტირიფის (Salix alba) საერთო ჯამში 13 ინდივიდი. მათთან ერთად ჩვეულებრივი სურო (Hedera helx), მაყვალი (Rubus hirtus), წყლის მანანა (Glyceria maxima), ქუთქუთა (Thlaspi arvense) და სავარცხელა (Erodium cicuratum) და ბიომრავალფეროვნებაზე დამატებით ზემოქმედებას ადგილი არ ჰქონია.

საგურამო ჰესის მშენებლობისა და ექსპლუატაციის პროექტში განხორციელებული ზემოაღნიშნული ცვლილებების მოქმედ კანონმდებლობასთან შესაბამისობაში მოყვანის მიზნით, კომპანიამ, 2020 წლის 19 ოქტომბერს, N0620-0451726 წერილით (იხ. დანართში), მიმართა საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს, რაზეც სამინისტროს 2020 წლის 18 ნოემბრის N10916/01 წერილით (იხ. დანართში), კომპანიას ეცნობა, რომ 2018 წლის 1 იანვრიდან მოქმედი „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის“ მიხედვით, გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილებით გათვალისწინებული საქმიანობის საწარმოო ტექნოლოგიის განსხვავებული ტექნოლოგიით შეცვლა ან/და ექსპლუატაციის პირობების შეცვლა, მათ შორის, წარმადობის გაზრდა, ამ კოდექსით განსაზღვრული სკრინინგის პროცედურისადმი დაქვემდებარებულ საქმიანობად მიიჩნევა.

გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის თანახმად, სკრინინგი არის პროცედურა, რომელიც განსაზღვრავს გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ჩატარების საჭიროებას. სკრინინგის პროცედურის გასავლელად, საქმიანობის განმახორციელებელი სამინისტროში წარადგენს სკრინინგის განცხადებას, რომელიც, საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 78-ე მუხლით გათვალისწინებული ინფორმაციის გარდა, უნდა მოიცავდეს:

- მოკლე ინფორმაციას დაგეგმილი საქმიანობის შესახებ;
- ინფორმაციას დაგეგმილი საქმიანობის მახასიათებლების, განხორციელების ადგილისა და შესაძლო ზემოქმედების ხასიათის შესახებ.

სამინისტრო შემდეგი კრიტერიუმების საფუძველზე იღებს გადაწყვეტილებას იმის თაობაზე, ექვემდებარება თუ არა დაგეგმილი საქმიანობა გზშ-ს:

ა) საქმიანობის მახასიათებლები:

- ა.ა) საქმიანობის მასშტაბი;
- ა.ბ) არსებულ საქმიანობასთან ან/და დაგეგმილ საქმიანობასთან კუმულაციური ზემოქმედება;
- ა.გ) ბუნებრივი რესურსების (განსაკუთრებით – წყლის, ნიადაგის, მიწის, ბიომრავალფეროვნების) გამოყენება;
- ა.დ) ნარჩენების წარმოქმნა;
- ა.ე) გარემოს დაბინძურება და ხმაური;
- ა.ვ) საქმიანობასთან დაკავშირებული მასშტაბური ავარიის ან/და კატასტროფის რისკი;

ბ) დაგეგმილი საქმიანობის განხორციელების ადგილი და მისი თავსებადობა:

ბ.ა) ჭარბტენიან ტერიტორიასთან;

ბ.ბ) შავი ზღვის სანაპირო ზოლთან;

ბ.გ) ტყით მჭიდროდ დაფარულ ტერიტორიასთან, სადაც გაბატონებულია საქართველოს „წითელი ნუსხის“ სახეობები;

ბ.დ) დაცულ ტერიტორიებთან;

ბ.ე) მჭიდროდ დასახლებულ ტერიტორიასთან;

ბ.ვ) კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლთან და სხვა ობიექტთან;

გ) საქმიანობის შესაძლო ზემოქმედების ხასიათი:

გ.ა) ზემოქმედების ტრანსსასაზღვრო ხასიათი;

გ.ბ) ზემოქმედების შესაძლო ხარისხი და კომპლექსურობა.

ზემოაღნიშნული კრიტერიუმების მიმართებით, კომპანიის მიერ მომზადდა 4.4 მგვტ სიმძლავრის საგურამო ჰესის მშენებლობისა და ექსპლუატაციის პროექტის პირობების შეცვლის სკრინინგის განცხადება.

ა) საქმიანობის მახასიათებლები:

ა.ა) საქმიანობის მასშტაბი

საგურამო ჰესის ყველა სამშენებლო სამუშაო კომპანიამ განახორციელა საგურამო ჰესის მშენებლობისა და ექსპლუატაციის პროექტის გზშ-ის ანგარიშში შეფასებული ტერიტორიის ფარგლებში, ამასთან, ჩატარებული სამშენებლო სამუშაოების მასშტაბები უფრო მცირეა, ვიდრე ეს შეფასებული იყო 2015 წელს მომზადებული გზშ-ის ანგარიშში (იხ. სიტუაციური რუკა N1);

ა.ბ) არსებულ საქმიანობასთან ან/და დაგეგმილ საქმიანობასთან კუმულაციური ზემოქმედება

ბუნებრივ გარემოზე ზემოქმედების თვალსაზრისით უნდა აღინიშნოს, რომ ცვლილებები საგურამო ჰესის საპროექტო ტერიტორიის ფარგლებში განხორციელდა და აღნიშნულ ტერიტორიებზე პირველადი ზემოქმედება განხორციელდება ჰესის კომუნიკაციების მშენებლობის ეტაპზე, რომელზეც სამინისტროს მიერ გაცემულია შესაბამისი ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნა და გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილება. გარემოზე დამატებით ზემოქმედებას ასევე არ გამოიწვევს დაგეგმილი მუშა-მოსამსახურეების დასვენების სივრცისა და წყალმიმღების ფარებზე დისტანციური ჩაკეტვა/გახსნის მექანიზმის მოწყობის სამუშაოები.

ზემოაღნიშნულის გათვალისწინებით, პროექტში უკვე განხორციელებული ცვლილებები და სამომავლოდ დაგეგმილი ცვლილება, რომელიც უკავშირდება მუშა-მოსამსახურეების დასვენების სივრცისა და წყალმიმღების ფარებზე

დისტანციური ჩაკეტვა/გახსნის მექანიზმის მოწყობას, ბუნებრივ გარემოზე დამატებითი ზემოქმედება არ მოუხდენია/არ ახდენს და კუმულაციური ზემოქმედება ფასდება, როგორც უმნიშვნელო ზემოქმედება.

ა.გ) ბუნებრივი რესურსების (განსაკუთრებით – წყლის, ნიადაგის, მიწის, ბიომრავალფეროვნების) გამოყენება

როგორც უკვე აღინიშნა, საგურამო ჰესის მშენებლობისა და ექსპლუატაციის პროექტში განხორციელებული ყველა ცვლილება განხორციელდა საგურამო ჰესის გარემოზე ზემოქმედების შეფასებით გათვალისწინებულ საპროექტო ტერიტორიის ფარგლებში. ბუნებრივი რესურსების გამოყენებას ასევე არ უკავშირდება დაგეგმილი მუშა-მოსამსახურეების დასვენების სივრცისა და წყალმიმღების ფარებზე დისტანციური ჩაკეტვა/გახსნის მექანიზმის მოწყობის სამუშაოები. არ მომხდარა/არ მოხდება ახალი ტერიტორიების ათვისება-გამოყენება, შესაბამისად, მოცემულ კრიტერიუმებზე ზემოქმედება ფასდება უმნიშვნელო ზემოქმედებად.

ა.დ) ნარჩენების წარმოქმნა

არსებული სატუმბო სადგურის შენობის ნაცვლად, ჰესის ახალი შენობის მოწყობამ, მშენებლობის ეტაპზე, გამოიწვია სამშენებლო ნარჩენების რაოდენობის ზრდა, რაც დაკავშირებული იყო არსებული სატუმბო სადგურის შენობის დემონტაჟის სამუშაოების შედეგად წარმოქმნილ ინერტულ ნარჩენებთან, რომლის მართვაც კომპანიამ განახორციელა კანონმდებლობით დადგენილი მოთხოვნების სრული დაცვით. ნარჩენების მნიშვნელოვანი რაოდენობით წარმოქმნას არ უკავშირდება დაგეგმილი მუშა-მოსამსახურეების დასვენების სივრცისა და წყალმიმღების ფარებზე დისტანციური ჩაკეტვა/გახსნის მექანიზმის მოწყობის სამუშაოები. საგურამო ჰესის საქმიანობის ეტაპზე წარმოქმნილი ნარჩენების მართვა ხდება მომზადებული ნარჩენების მართვის გეგმით გათვალისწინებული მოთხოვნების შესაბამისად.

ა.ე) გარემოს დაბინძურება და ხმაური

საგურამო ჰესის მშენებლობისა და ექსპლუატაციის პროექტში განხორციელებული ცვლილებები, ჰესის ექსპლუატაციისას ხმაურით და ემისიებით ზემოქმედებას არ იწვევს. ზემოქმედება უკავშირდებოდა, მშენებლობის პროცესს, მტვრის გაფრქვევის კუთხით, რაც განაპირობა ძველი სატუმბო სადგურის შენობის სადემონტაჟო სამუშაოებმა. განხორციელებული ცვლილებები, ხმაურის გავრცელების ზემოქმედებასთან დაკავშირებით გზმ-ის ანგარიშში არსებულ შეფასებას არ ცვლის. ამ მხრივ, აღსანიშნავია ჰესის ექსპლუატაციის პროცესში სამუშაო ადგილზე უმნიშვნელოდ გაზრდილი ხმაურის დონე, რაც

განპირობებულია ერთი მძლავრი (4,2 მგვტ) ტურბინის შეცვლით ორი საშუალო სიმძლავრის ტურბინით (თითოეული 2,2 მგვტ). კომპანიის შრომის უსაფრთხოების სამსახური, პერიოდულად ახდენს სამუშაო ადგილზე ხმაურის დონის მონიტორინგს, რომელიც არ აჭარბებს ხმაურის დონის კანონმდებლობით დაშვებულ ზღვრულ მაჩვენებლებს. ჰესის დაგეგმილი ინფრასტრუქტურის ნაწილის პროექტიდან ამოღებით (მათ შორის, გამანაწილებელი ქვესადგურის მოწყობის პროექტიდან ამოღება), რომელთა ფუნქციონირებასთან დაკავშირებული იყო ნავთობპროდუქტების დაღვრის რისკები, მნიშვნელოვნად შეამცირა ამ ზემოქმედების მოსალოდნელი რისკი. ასევე, მიწის სამუშაოებთან დაკავშირებული დაგეგმილი ინფრასტრუქტურის ნაწილის პროექტიდან ამოღებით (მათ შორის, გამანაწილებელი ქვესადგურის მოწყობის პროექტიდან ამოღება), მნიშვნელოვნად შემცირდა მშენებლობის ეტაპზე ნიადაგზე ზემოქმედების საფრთხე, ხოლო, ჰესის ექსპლუატაციის ეტაპზე - ნავთობპროდუქტებით დაღვრით გამოწვეული ნიადაგის დაბინძურების რისკი.

ა.გ) საქმიანობასთან დაკავშირებული მასშტაბური ავარიის ან/და კატასტროფის რისკი

საგურამო ჰესის მშენებლობისა და ექსპლუატაციის პროექტში განხორციელებული ცვლილებები, ავარიის ან/და კატასტროფის რისკთან დაკავშირებით გზშ-ის ანგარიშში არსებულ შეფასებას არ ცვლის და შესაბამისობაშია არსებულ მდგომარეობასთან.

ბ) დაგეგმილი საქმიანობის განხორციელების ადგილი და მისი თავსებადობა:

ბ.ა) ჭარბტენიან ტერიტორიასთან

საგურამო ჰესის საპროექტო ტერიტორია არ ესაზღვრება ჭარბტენიან ტერიტორიებს და, შესაბამისად, მათზე ზემოქმედებას ადგილი არ ექნება.

ბ.ბ) შავი ზღვის სანაპირო ზოლთან

საგურამო ჰესის საპროექტო ტერიტორიის გეოგრაფიული მდებარეობის გათვალისწინებით, შავი ზღვის სანაპირო ზოლთან არავითარ ზემოქმედებას ადგილი არ ექნება.

ბ.გ) ტყით მჭიდროდ დაფარულ ტერიტორიასთან, სადაც გაბატონებულია საქართველოს „წითელი ნუსხის“ სახეობები

ტყით მჭიდროდ დაფარულ ტერიტორიებზე დამატებით ზემოქმედებას ადგილი არ ექონია/არ აქვს.

ბ.დ) დაცულ ტერიტორიებთან

საგურამო ჰესის საპროექტო ტერიტორია თბილისის ეროვნული პარკის საგურამოს ნაკრძალის საზღვართან მდებარეობს. საპროექტო ჰესის შენობა მდებარეობს საგურამოს წყალსადენის სათაო ნაგებობის ტერიტორიაზე, რომელზედაც ხე მცენარეები პრაქტიკულად წარმოდგენილი არ არის. გამყვანი არხის ძირითადი ნაწილის განთავსების დერეფანში მცენარეული საფარი წარმოდგენილი არ ყოფილა. პროექტის გავლენის ზონაში დაცული სახეობის არც ერთი მცენარე არ დაფიქსირებულა. საგურამოს მცირე ჰესის ნაწილი განთავსებულია საგურამოს ნაკრძალის საზღვარზე, ნაწილი კი მდ. არაგვის ჭალის ტყის მიმდებარედ. ძალური კვანძის განთავსების ტერიტორია ნაკრძალის საზღვრიდან დაცილებულია დაახლოებით 500 მ-ით, ხოლო სადაწნეო მილსადენის პირველი 500 მ-იანი მონაკვეთი განთავსებულია თბილისის ეროვნული პარკის საზღვრებში (კომპანიას აღნიშნული საკითხი შეთანხმებული აქვს სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტოსთან) (იხ. დანართი).

ბ.ე) მჭიდროდ დასახლებულ ტერიტორიასთან

საგურამო ჰესის საპროექტო ტერიტორიის უახლოესი დასახლებული პუნქტია - სოფ. საგურამო, რომელიც დაცილებულია, მიახლოებით 1,3 კმ-ით.

ბ.ვ) კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლთან და სხვა ობიექტთან

ლიტერატურული წყაროებისა და საველე სამუშაოების შედეგების მიხედვით, საგურამო ჰესის პროექტის გავლენის ზონაში ისტორიულ-კულტურულ ან არქეოლოგიური ძეგლების არსებობა არ დასტურდება, შესაბამისად, ზემოქმედების რისკიც არ ყოფილა/არ არსებობს.

გ) საქმიანობის შესაძლო ზემოქმედების ხასიათი:

გ.ა) ზემოქმედების ტრანსსასაზღვრო ხასიათი

საგურამო ჰესის საქმიანობა არ ატარებს ტრანს-სასაზღვრო ზემოქმედების ხასიათს.

გ.ბ) ზემოქმედების შესაძლო ხარისხი და კომპლექსურობა.

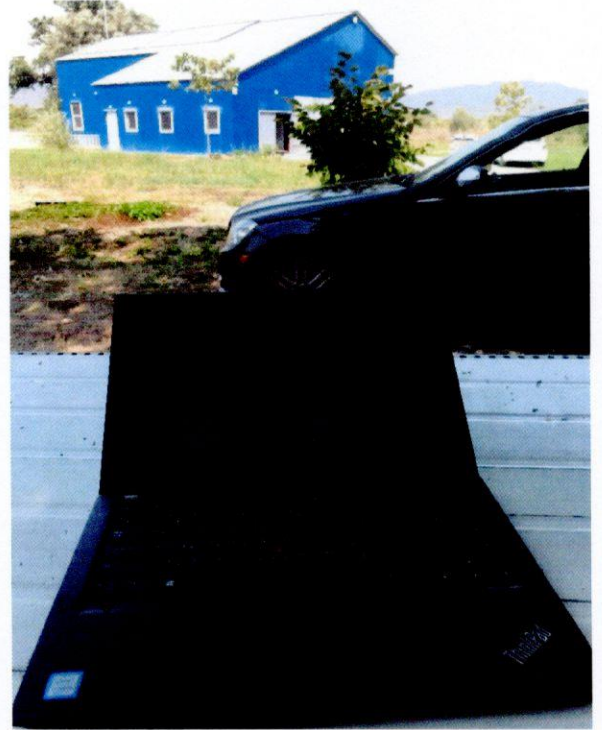
საგურამო ჰესის მშენებლობისა და ექსპლუატაციის პროექტში განხორციელებული ცვლილებები, გარემოზე მაღალი ზემოქმედება არ გამოუწვევია/არ იწვევს.

დასკვნა:

პროექტში შეტანილი ცვლილება განხორციელდა გზშ-ის ანგარიშში შეფასებული ტერიტორიის ფარგლებში და გარემოსდაცვითი თვალაზრისით ფასდება

უმნიშვნელო ცვლილებად (იხ. სიტუაციური რუკა N1), ამასთან, ჩატარებული სამშენებლო სამუშაოების მასშტაბები უფრო მცირეა, ვიდრე ეს შეფასებული იყო 2015 წლის გზშ-ის ანგარიშში და გარემოზე ზემოქმედების ხარისხობრივი და რაოდენობრივი მაჩვენებლები არ გასცდა სამინისტროსთან შეთანხმებულ ზემოქმედების მასშტაბს, შესაბამისად, პროექტის განხორციელებამ გარემოზე დამატებითი ზემოქმედება არ გამოიწვია.

ფოტომასალა

დანართები

SAGURAMO Hydroelectric Power Plant (Georgia)

*საგურამოს ჰიდროელექტროსადგური
(საქართველო)*

Characteristics

მახასიათებლები

Customer/მომხმარებელი

Country/ქვეყანა

ANDRITZ HYDRO Reference

SAGURAMO ENERGY Ltd/ შპს საგურამო ენერჯი

Georgia/ საქართველო

ანდრიც ჰაიდრო 14H321

FUNCTIONING LEVELS

მუშა დონეები

Upstream water level/ ზედა ბიეფში წყლის დონე	meters	617,30
Downstream water level/ ქვედა ბიეფში წყლის დონე	meters	502,00
Gross nominal head/ მინიმალური დაწნევა	meters	115,30
Losses (announced by the customer)/დანაკარგები	meters	13,20
Nominal head/ მინიმალური დაწნევა	meters	102,10
Max head/ მაქსიმალური დაწნევა	meters	0,00
Suction head	meters	1,64

TURBINE

ტურბინა

Manufacturer/მწარმოებელი		ANDRITZ HYDRO (France)
Type/ტიპი		Horizontal Francis/ჰორიზონტალური ფრენსისი
Nominal discharge/ ნომინალური ხარჯი	liters/s	2500
Minimum discharge/ მინიმალური ხარჯი	liters/s	1000
Speed/ სიჩქარე	rpm	1000
Runaway/ აჩქარება	rpm	1865
Rated power/ ნომინალური სიმძლავრე	kW	2318
Mechanical efficiency/ მექანიკური მარგი ქმედების კოეფიციენტი	%	92,6
Runner diameter/ მუშა ბორბლის დიამეტრი	mm	595
Inlet spiral case diameter/ კორპუსის შემშვები სპირალის დიამეტრი	mm	740
Guide vanes opening/ მიმმართველების გახსნა		Hydraulic servomotor/ჰიდრავლიკური სერვომოტორი
Guide vanes closing/ მიმმართველების დახურვა		Hydraulic servomotor/ჰიდრავლიკური სერვომოტორი
Guide vanes height/ მიმმართველების სიმაღლე	mm	151
Runner material/ გამშვების მასალა		Stainless steel 13.4/უჯანგავი ფოლადი
Guide vanes material/ მიმმართველების მასალა		Stainless steel 13.4/უჯანგავი ფოლადი
Spiral case material/ სპირალური კოსპუსის მასალა		Steel S355 J0/ ფოლადი
Shaft material/ ღერძის მასალა		Steel S355 J0/ ფოლადი

ALTERNATOR

გენერატორი

Manufacturer/მწარმოებელი		MARELLI
Max. electrical power/მაქსიმალური სიმძლავრე	kW	2250
Speed/სიჩქარე	rpm	1000
Runaway speed (limited to 10 mn)/აჩქარების სიჩქარე (შემცირებული 10 წთ-მდე)	rpm	1864
Functioning altitude/მუშა სიმაღლე	meters	lower than 1000/1000-ზე ნაკლები
Grid coupling/ ბადისებური მუფტა		Intended/შესაძლოა
Nominal efficiency/ ნორმალური ეფექტურობა	%	96
Voltage/ დაბვა	Volts	6300
Frequency/ სიხშირე	Hz	50
Protection class/ დაცვის კლასი		IP23
Insulation class/ იზოლაციის კლასი		F
Heating class/ გაცხელების კლასი		B
Heating resistance/ გაცხელების მდგრადობა		Yes/კი
Windings Pt100 temperature sensor (Qty : 3); Bearings Pt100 temperature sensor (Qty : 2) ტემპერატურის სენსორები (რაოდენობა 5)		Yes/კი

RATED POWER

ნომინალური სიმძლავრე

Opening/დატვირთვა	Turbine/ტურბინა	Alternator/გენერატორი	Total/ჯამი	Electric power (kW)/სიმძლავრე
Efficiency (Cos phi = 0,9)				
40%	72,7%	93,5%	68,0%	680,8
50%	79,5%	94,7%	75,3%	942,6
60%	84,5%	95,3%	80,5%	1209,9
70%	88,7%	95,6%	84,8%	1486,3
80%	90,9%	95,8%	87,1%	1744,4
90%	92,3%	95,9%	88,5%	1994,8
100%	92,6%	96,0%	88,9%	2226,0
Max. electric power/მაქსიმალური სიმძლავრე				2250

D 19. 10. 2019

№ 0620.0451726

საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრს
ბატონ ლევან დავითაშვილს
მისამართი: თბილისი, მარშალ გელოვანის N6
ტელეფონი: (+995 32) 2 37 80 13

ბატონო ლევან,

როგორც მოგეხსენებათ, შპს „საგურამო ენერჯის“ „4.4 მგვტ სიმძლავრის საგურამო ჰესის მშენებლობისა და ექსპლუატაციის“ პროექტზე საქართველოს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის სამინისტროს მიერ გაცემულია 2015 წლის 18 სექტემბრის N58 ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნა.

„4.4 მგვტ სიმძლავრის საგურამო ჰესის მშენებლობისა და ექსპლუატაციის“ პროექტის გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიშისა და მასზე გაცემული ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნის მიხედვით, საპროექტო ჰესის ნეგებობების შემადგენლობაში გათვალისწინებულია:

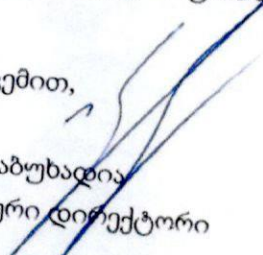
- ღია გამანაწილებელი მოწყობილობა-ქვესადგურის მოწყობა;
- ჰესის შენობის მოწყობა არსებული სატუმბი სადგურის შენობაში, რომელშიც განთავსდება ჰიდროტურბინა და ავტომატური მართვის სისტემა;
- ერთი, რადიალურ-ღერძული, ფრენსისის, 4.2 მგვტ სიმძლავრის, ტურბინის მონტაჟი;
- ელექტროსისტემაში ჩართვა 35 კვ „წილკანი -1“ ელექტროგადამცემ ხაზზე მიერთებით, რომელიც ჰესის შენობიდან 30 მ-ის დაცილებით მდებარეობს. ამ მიზნით დაგეგმილია ჰესის შენობის მიმდებარედ ღია გამანაწილებელი მოწყობილობის 6,3/35 კვ აშენება.

გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიშის მომზადების შემდეგ „კომპანიის“ მიერ მოხდა დაგეგმილი ჰესის პროექტის ტექნიკური სპეციფიკაციის დაზუსტება, კერძოდ:

- არ მოხდა ღია გამანაწილებელი მოწყობილობა-ქვესადგურის მოწყობა;
- არსებული სატუმბო სადგური შენობის ნაცვლად აშენდა ჰესის ახალი შენობა;
- ჰესის შენობაში დამონტაჟდა ორი, რადიალურ-ღერძული, ფრენსისის მარკის ტურბინა, საერთო სიმძლავრით 4,4 მგვტ;
- ჰესი ელექტროსისტემაში ჩაერთო 110/6 კვ ქვესადგურის „საგურამო-110“ მეშვეობით, რომელიც ჰესის შენობიდან 800 მ-ის დაცილებით მდებარეობს;
- ჰესის დახურული გამანაწილებელი მოწყობილობა, ქვესადგურთან დაკავშირებულია 6 კვ-იანი კაბელით.

ზემოაღნიშნული ცვლილებებიდან გამომდინარე, გთხოვთ შესაძლოდ მოკლე ვადაში გვაცნობოთ, 2018 წლიდან მოქმედი გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსით გათვალისწინებული თუ რა პროცედურების გავლა უნდა უზრუნველყოს „კომპანია“.

პატივისცემით,

ირაკლი ბაბუხაძია
გენერალური დირექტორი

საქართველო GEORGIA

გარემოს დაცვისა და
სოფლის მეურნეობის
სამინისტრო

MINISTRY OF ENVIRONMENTAL
PROTECTION AND AGRICULTURE
OF GEORGIA

N 10916/01
18/11/2020

10916-01-2-202011181745

შპს „საგურამო ენერჯის“ გენერალურ დირექტორს
ირაკლი ბაბუხადას
მის: მ. კოსტავას 1 შესახვევი N 33

ასლი: სსდ გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტს

ბატონო ირაკლი,

საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრომ განიხილა თქვენი 2020 წლის 19 ოქტომბრის N 16407 წერილი, რომელიც ეხება „4.4 მგვტ სიმძლავრის საგურამოს ჰესის მშენებლობისა და ექსპლუატაციის“ პროექტში ცვლილებების შეტანას.

წარმოდგენილი წერილის თანახმად, შპს „საგურამო ენერჯიმ“ 4.4 მგვტ სიმძლავრის საგურამოს ჰესის მშენებლობისა და ექსპლუატაციის პროექტში განახორციელა ცვლილებები, კერძოდ, 2015 წლის 18 სექტემბრის N58 ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნისა და გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიშის მიხედვით გათვალისწინებული იყო საპროექტო ნაგებობების შემადგენლობაში ღია გამანაწილებელი მოწყობილობა-ქვესადგურის მშენებლობა, რაც არ განხორციელებულა. ასევე, ჰესის შენობების მოწყობა დაგეგმილი იყო არსებული სატუმბი სადგურის შენობაში, სადაც განთავსდებოდა ჰიდროტურბინა და ავტომატური მართვის სისტემა, თუმცა არსებული სატუმბი სადგურის შენობის ნაცვლად აშენდა ჰესის ახალი შენობა. ამასთან, ერთი, რადიალურ-ღერძული, ფრენისის 4.2 მგვტ სიმძლავრის ტურბინის ნაცვლად, ჰესის შენობაში დამონტაჟდა ორი, რადიალურ-ღერძული, ფრენისის მარკის ტურბინა, საერთო სიმძლავრით 4,4 მგვტ. ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნისა (N58. 18.09.2015) და გზშ-ის ანგარიშის თანახმად, პროექტი ითვალისწინებდა ჰესის ნაგებობის ელექტროსისტემაში ჩართვას 35 კვ „წილკანი -1“ ელექტროგადამცემ ხაზზე მიერთებით, რომელიც ჰესის შენობიდან 30 მ-ის დაცილებით მდებარეობს. ამ მიზნით დაგეგმილი იყო ჰესის შენობის მიმდებარედ ღია გამანაწილებელი მოწყობილობის 6,4/35 კვ აშენება. შპს „საგურამო ენერჯიმ“ ჰესის ელექტროსისტემაში ჩართვა უზრუნველყო 110/6 კვ ქვესადგურის „საგურამო-110“-ის მეშვეობით, რომელიც ჰესის შენობიდან 800 მ-ით არის დაშორებული, ხოლო ჰესის დახურული გამანაწილებელი მოწყობილობა ქვესადგურთან დაკავშირებულია 6 კვ-იანი კაბელით.

გაცნობებთ, რომ 2018 წლამდე მოქმედი „გარემოზე ზემოქმედების ნებართვის შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისად, ეკოლოგიურ ექსპერტიზას დაქვემდებარებულ საქმიანობებთან დაკავშირებული მშენებლობა ან არსებული საწარმოო ტექნოლოგიის შეცვლა განსხვავებული ტექნოლოგიით, რაც დაკავშირებული იყო ექსპლუატაციის პრობემების შეცვლასთან, განიხილებოდა, როგორც ეკოლოგიური ექსპერტიზისადმი დაქვემდებარებული საქმიანობა. ხოლო, 2018 წლის 1 იანვრიდან მოქმედი „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის“ მიხედვით გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილებით გათვალისწინებული საქმიანობის საწარმოო ტექნოლოგიის განსხვავებული ტექნოლოგიით შეცვლა ან/და ექსპლუატაციის პრობემების შეცვლა, მათ შორის, წარმადობის გაზრდა, ამ კოდექსით განსაზღვრული სკრინინგის პროცედურისადმი დაქვემდებარებულ საქმიანობად მიიჩნევა.

პატივისცემით,

ნინო თანდილაშვილი

მინისტრის მოადგილე

14.6 დანართი N6

საქართველოს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის მინისტრის

KA060146973174315

ბრძანება Nი-187

ქ. თბილისი

14 / მარტი / 2015 წ.

შპს „ჯორჯიან უოთერ ენდ ფაუერი“ - სთვის - სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტოს მართვას დაქვემდებარებული თბილისის ეროვნული პარკის ტერიტორიაზე მდებარე 450 კვ.მ. მიწის ფართობზე სპეციალური დანიშნულებით ტყითსარგებლობის უფლების მინიჭების თაობაზე

„ტყითსარგებლობის წესის დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2010 წლის 20 აგვისტოს N242 დადგენილების 27¹ მუხლის პირველი პუნქტის „ა“ ქვეპუნქტისა, 27² მუხლის პირველი პუნქტისა და 27³ მუხლის მე-5 პუნქტის საფუძველზე.

ვ ბ რ ძ ა ნ ე ბ ა:

1. თბილისის ეროვნული პარკის ტერიტორიაზე გამავალ წყალმომარაგების მიწისქვეშა გვირგვინის წყალმიმღებზე საჭირო სამშენებლო-სარეზილიტაციო სამუშაოების განხორციელების მიზნით, საქართველოს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის სამინისტროს სსიპ - დაცული ტერიტორიების სააგენტოს (შემდგომში - სააგენტო) მართვას დაქვემდებარებულ თბილისის ეროვნული პარკის ტერიტორიაზე მდებარე 450 კვ.მ მიწის ფართობზე სახელმწიფო ტყის ფონდით სპეციალური დანიშნულებით ტყითსარგებლობის უფლება (ზე-მცენარეების ჭრის უფლების გარეშე), 3 თვის ვადით მიენიჭოს შპს „ჯორჯიან უოთერ ენდ ფაუერი“-ს (ს/კ 203826002) (შემდგომში - ტყითსარგებლელ).
2. სააგენტომ „ტყითსარგებლობის წესის დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2010 წლის 20 აგვისტოს N242 დადგენილების 27³ მუხლის მე-3 პუნქტის საფუძველზე ტყითსარგებლელს გაუფორმოს ამ ბრძანების პირველი პუნქტით განსაზღვრულ მიწის ფართობზე სპეციალური დანიშნულებით ტყითსარგებლობის ხელშეკრულება.
3. „ტყითსარგებლობის წესის დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2010 წლის 20 აგვისტოს N242 დადგენილების 27³ მუხლის მე-4 პუნქტის საფუძველზე, ტყითსარგებლელს ამ ბრძანების მე-2 პუნქტით განსაზღვრული ხელშეკრულება დაარეგისტრიროს საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს სსიპ - საჯარო რეესტრის ეროვნულ სააგენტოში და ამ ბრძანების პირველი პუნქტით გათვალისწინებული სამუშაოების დასრულებისთანავე, სპეციალური დანიშნულებით სარგებლობაში გადაცემული ტერიტორიები, მიღება-ჩაბარების აქტის საფუძველზე, გადასცეს სააგენტოს.
4. საქართველოს მთავრობის 2010 წლის 10 აგვისტოს N242 დადგენილების 27³ მუხლის შესაბამისად დადგენილი საკომპენსაციო ღონისძიებების ფარგლებში ტყითსარგებლელს, თბილისის ეროვნული პარკისათვის, ამ ბრძანების გამოცემიდან 45 (ორმოცდახუთი) დღის ვადაში, უზრუნველყოს 10 (ათი) ერთეული GSM სისტემის ფოტოხაფანგის (შესაბამისი ადპორულობით ელემენტები, დამმუხტავი, მუხსიერება) სააგენტოსთვის გადაცემა.
5. სამუშაოების წარმოებისას კულტურული მემკვიდრეობის გამოვლენის შემთხვევაში, სამუშაოთა მწარმოებელი პირი ვალდებულია იმოქმედოს „კულტურული მემკვიდრეობის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-10 მუხლით დადგენილი წესის შესაბამისად.
6. ეს ბრძანება ამოქმედდეს ხელმოწერისთანავე.

7. ეს ბრძანება შეიძლება გასაჩივრდეს "ზემდგომ ორგანოში - საქართველოს მთავრობაში (ქ. თბილისი, ინგოროყვას ქუჩა №7) ამ ბრძანების ძალაში შესვლიდან ერთი თვის ვადაში.

საფუძველი: შპს „ჯორჯიან უოთერ ენდ ფაუერ“-ს წერილები №12181/09 (16/12/14) და №1555/09 (23/02/15), სსიპ - დაცული ტერიტორიების სააგენტოს წერილი №656 (04/03/15), საქართველოს კულტურისა და ძეგლთა დაცვის სამინისტროს წერილი №05/08-1321 (10/03/15) და იურიდიული დეპარტამენტის უფროსის მოხსენებითი ბარათი №4325 (12/03/15).

მინისტრი

ელგუჯა ხოკრიშვილი

სპეციალური დანიშნულების ტყითსარგებლობის შესახებ

ხ ე ლ შ ე კ რ უ ლ ე ბ ა № 4

ქ. თბილისი

16 მარტი, 2015 წელი

ჩვენ ქვემოთ ხელისმომწერნი, ერთის მხრივ საქართველოს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის სამინისტროს სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტო (შემდგომში „სააგენტო“), მისი თავმჯდომარის ნათია კობახიძის სახით და მეორეს მხრივ „შპს ჯორჯიან უოთერ ენდ ფაუერი“- მისი გენერალური დირექტორის გიორგი ცხადაძე სახით, (შემდგომში „მოსარგებლე“) ვდებთ ხელშეკრულებას შემდეგზე:

1. ხელშეკრულების საგანი

„მოსარგებლე“-სათვის თბილისის ეროვნული პარკის ტერიტორიაზე მდებარე 450 კვ.მ. მიწის ფართობზე სპეციალური დანიშნულებით ტყითსარგებლობის უფლების მინიჭების თაობაზე“ საქართველოს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის მინისტრის 2015 წლის 14 მარტის №1-187 ბრძანების საფუძველზე, თბილისის ეროვნული პარკის ტერიტორიაზე გამავალ წყალმომარაგების მიწისქვეშა გვირაბის წყალმიმღებზე საჭირო სამშენებლო-სარეზერვუარული სამუშაოების განხორციელების მიზნით, თბილისის ეროვნული პარკის ტერიტორიაზე მდებარე 450 კვ.მ მიწის ფართობის სპეციალური დანიშნულებით ტყითსარგებლობაში 3 თვით გამოყოფა, ხე-მცენარეების მოჭრის უფლების გარეშე.

2. მხარეთა უფლება-მოვალეობანი

2.1 „სააგენტო“ ვალდებულია:

2.1.1 დაუშვას „მოსარგებლე“ თბილისის ეროვნული პარკის ტერიტორიაზე;

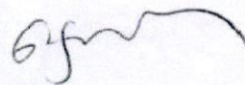

2.1.2 განახორციელოს სამუშაოების მიმდინარეობის კონტროლი.

2.2 „სააგენტოს“ უფლება აქვს:

2.2.1 მოსთხოვოს „მოსარგებლეს“ სამუშაოების დროს დაიცვას „ტყითსარგებლობის წესის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს მთავრობის 2010 წლის 20 აგვისტოს №242 დადგენილებით განსაზღვრული ნორმები.

2.3 „მოსარგებლე“ ვალდებულია:

2.3.1 სამშენებლო სარეზერვუარული სამუშაოების ჩატარებისას დაიცვას „ტყითსარგებლობის წესის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს მთავრობის 2010 წლის 20 აგვისტოს №242 დადგენილებით განსაზღვრული ნორმები.

გ.

2.3.2 სპეციალური მიზნით ტყითსარგებლობის დასრულების შემდეგ მიღება-ჩაბარების აქტის საფუძველზე გადასცეს „სააგენტოს“ საქართველოს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის მინისტრის 2015 წლის 14 მარტის №1-187 ბრძანებით განსაზღვრული ტერიტორია.

2.3.3 თბილისის ეროვნული პარკისათვის, საქართველოს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის მინისტრის 2015 წლის 14 მარტის №1-187 ბრძანების გამოცემიდან 45 (ორმოცდახუთი) დღის ვადაში, უზრუნველყოს 10 (ათი) ერთეული GSM სისტემის ფოტოხაფანგის (შესაბამისი აღჭურვილობით: ელემენტები, დამმუხტავი, მეხსიერება) სააგენტოსთვის გადაცემა.

2.3.4 შეასრულოს საქართველოს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის მინისტრის 2015 წლის 14 მარტის №1-187 ბრძანებით განსაზღვრული მოთხოვნები;

2.4 „მოსარგებლე“-ს უფლება აქვს:

2.4.1 მოსთხოვოს „სააგენტოს“ საქართველოს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის მინისტრის 2015 წლის 14 მარტის №1-187 ბრძანების მოთხოვნათა შესრულება.

3. მხარეთა პასუხისმგებლობა ხელშეკრულების პირობების დარღვევისას

ვალდებულების შეუსრულებლობის ან არაჯეროვნად შესრულებისათვის მხარები პასუხს აგებენ საქართველოს კანონმდებლობით.

4. დავები და მათი გადაწყვეტის წესი

4.1 მხარეთა შორის წარმოქმნილი ყველა დავა გადაწყდება მოლაპარაკების საფუძველზე.

4.2 თუ მხარეებს შორის შეთანხმება ვერ მოხერხდა, დავა გადაწყდება სასამართლოს წესით.

5. კონტროლი

ხელშეკრულების პირობების შესრულებაზე ინსპექტირებას სააგენტოს მხრიდან, სპეციალური დანიშნულებით სარგებლობისთვის გამოყოფილ მიწის ფართობზე, სამშენებლო-სარეაბილიტაციო სამუშაოების ჩატარების დროს კონტროლს განხორციელებს სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტოს თავმჯდომარის ბრძანებით განსაზღვრული ჯგუფი.

6. სხვა პირობები

6.1 ხელშეკრულება ძალაშია მისი ხელმოწერის დღიდან 2015 წლის 14 ივნისის ჩათვლით.

6.2 ხელშეკრულების ნებისმიერი ცვლილება ან დამატება ძალაშია მას შემდეგ, როცა იგი წერილობითი ფორმითაა შედგენილი და ხელმოწერილი მხარეთა მიერ.

6.3 მხარეები ფორს-მაჟორული სიტუაციის შემთხვევაში, არ არიან პასუხისმგებელი თავიანთი ვალდებულებების შესრულებაზე. მხარე, რომელსაც შეექმნა ფორს-მაჟორული სიტუაცია, ვალდებულია აცნობოს მეორე მხარეს.

6.4 ხელშეკრულება შესრულებულია იურიდიულად თანაბარი ძალის მქონე სამ ეგზემპლარად ქართულ ენაზე. ხელშეკრულებასთან დაკავშირებული ნებისმიერი მიმოწერა შესრულებული უნდა იყოს ქართულ ენაზე.

Handwritten signatures and initials at the bottom of the page.

7. მხარეთა იურიდიული მისამართები და რეკვიზიტები

7.1 სსიპ „დაცული ტერიტორიების სააგენტო“: საქართველო, ქ. თბილისი, გ. გულუას ქ. №6; ს/კ 204911337.

7.2 „შპს ჯორჯიან უოთერ ენდ ფაუერი“ : საქართველო, ქ. თბილისის, კოსტავას I შესახვევი, N33 ს/კ203826002.

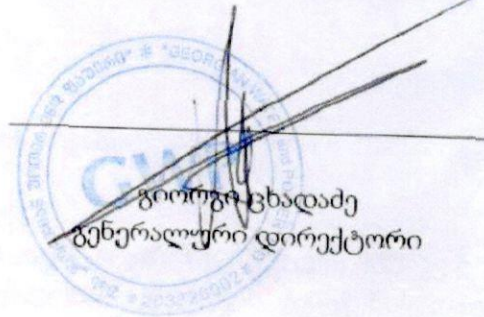
„სააგენტო“

სსიპ დაცული ტერიტორიების
სააგენტო

„მოსარგებლე“

„შპს ჯორჯიან უოთერ ენდ ფაუერი“

Handwritten signatures and initials at the bottom of the page.